

В.В.Гудим,

директор Державного архіву Полтавської області,

Ю.М. Рябцева,

заступник директора-начальник навчально-організаційного

відділу Полтавського обласного центру перепідготовки та

підвищення кваліфікації працівників органів державної

влади, органів місцевого самоврядування, державних

підприємств, установ і організацій

ВРАХУВАННЯ ІСТОРИЧНИХ АСПЕКТІВ У ВИКЛАДАННІ ЛІДЕРСТВА: ДОСВІД ПОЛТАВСЬКОГО ЦППК

Результативність децентралізаційних процесів, реформування місцевого самоврядування в Україні вимагають нових підходів до формування стратегій розвитку територій. Успішна розбудова в умовах постійних змін включає перевірку та мобілізацію внутрішніх ресурсів, акумуляцію знань, навичок й можливостей всіх членів територіальної громади, ініціативності та усвідомлення відповідальності кожного за спільне майбутнє.

У контексті розвитку територіальної громади на засадах спільно визначених цінностей, чітко сформульованих цілей та колективного бачення майбутнього змінюються пріоритети розвитку персонального лідерства на розвиток спроможності громади як цілого. Посилення комунікаційних процесів як всередині територіальної громади так і за її межами потребує переосмислення ролі місцевих лідерів та векторів розвитку лідерства на рівні територіальних громад.

Лідерство, як багатоаспектне соціальне явище, що ґрунтується на ідеалах доброчесності, творчості, проактивності та стратегічного мислення, нерозривно пов'язане із ідеєю служіння громаді. Враховуючи роль, яку лідери завжди відігравали у різних сферах суспільного життя, важливим, на наш погляд, є включення до програм підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування модулів лідерства і окремих тем, які дозволяють учасникам навчального процесу долучитися до історичного досвіду славетних земляків у справі служіння суспільним інтересам.

Велич кожного краю – в людях, які тут живуть, в спадкоємності поколінь. Полтавщина має багату історію розвитку лідерства, адже кожен третій всесвітньо відомий українець народився або тривалий час жив на її теренах. Це край

письменників і поетів, мислителів і учених, чії імена перлами сяють в скарбниці світової мудрості, управлінців і патріотів своєї землі, життя і досвід яких заслуговують на пам'ять та наслідування.

Невідривно пов'язана із Полтавщиною багаторічна діяльність Ф.І. Лизогуба. Рід Лизогубів - приклад складної долі української шляхти, інкорпорованої в російську імперську систему. Його предки знали царську ласку й гоніння. Батько приятелював з Тарасом Шевченком, рідний брат Дмитро, один із засновників «Народної волі», був страчений за підготовку замаху на царя Олександра II. Типовий представник української родової знаті, Федір Лизогуб був людиною роздвоєної українсько-російської лояльності, виразником територіального патріотизму. Обіймаючи посади почесного мирового судді Лохвицького повіту (1895-1912) та голови Полтавської губернської земської управи (1901-1915), він особисто сприяв перетворенню Полтави на центр української культури.

Попри небезпеку для подальшої долі і службової кар'єри, Федір Лизогуб наполіг на будівництві Полтавського земства (нині приміщення Полтавського краєзнавчого музею) у невідомому та неприйнятному для російської імперії стилі українського модерну. Під час відвідувань Полтави з нагоди відзначення 200-річчя перемоги над шведами, російський цар Микола II, оглядаючи нову споруду, зауважив, що цей будинок «єсть актом прославлення малороссов, а потому очень вреден».

Ф.А. Лизогубу Полтава завдячує й тим, що має пам'ятник нашому видатному землякові, родоначальнику нової української літератури І.П. Котляревському, який започаткував українське культурне (з часом і політичне) відродження XIX століття. Встановлення монументу, збудованого на зібрані громадою у 1895—1898 роках кошти, постійно відтерміновувалося через протидію офіційної влади Російської імперії. Лизогуб особисто їздив у «високі чиновницькі кабінети» і дозвіл, зрештою, було отримано, однак, без надпису українською на постаменті. Урочисте відкриття пам'ятника 30 серпня (12 вересня) 1903 року перетворилось на велику національну акцію, присутніми на якій були численні діячі української інтелігенції та культури, в тому числі делегати з Галичини та Буковини - Христина Алчевська, Микола Аркас, Дмитро Багалій, Надія Кибальчич, Михайло Коцюбинський, Микола Лисенко, Панас Мирний, Олена Пчілка, Василь Сімович, Василь Стефаник, Теофіл Грушкевич, Євген

Левицький, Мирон Кордуба, Михайло Губчак, Лесь Кульчицький, Леся Українка та інші [1].

Вже більше ніж 100 років пам'ятає та шанує територіальна громада Полтавської області Івана Андрійовича Зубковського. Розвиток Миргорода - курортного центру міжнародного рівня, вода якого за своїми фізико-хімічними властивостями подібна до мінеральних вод європейських курортів Баден-Бадена, Содена та Аахена, став можливим завдяки його наполегливій та мудрій діяльності на посаді голови миргородської міської управи [1].

Наш славетний земляк Борис Мартос вніс величезний вклад у розвиток кооперативного руху. За його активної участі було засновано Полтавську спілку споживчих товариств – першу таку губернську спілку в Україні, яка досягла вагомих результатів у господарській та культурно-просвітницькій діяльності. Величезний науковий потенціал і досвід кооперативної роботи, втілений у працях Б.Мартоса «Теорія кооперації», «Кооперативна ревізія», «Організація та ведення зібрань» вивчаються сьогодні широким колом студентів та викладачів навчальних закладів України [1].

Навіть у часи компартійного диктату, що відзначився консерватизмом у всіх напрямках суспільного життя, на Полтавщині були лідери, які бажали працювати повному і наперекір потужній бюрократичній машині впроваджували свої ідеї у життя.

Яскравим прикладом цього є діяльність Ф.Т. Моргуна. Родом із запорізьких козаків з Полтавського козачого полку, виселених за часів Катерини II в Дике поле, Федір Трохимович Моргун протягом 1973-1988 років був першим секретарем Полтавського обкому КПУ. Саме в цей період на Полтавщині активно почав застосовуватись безполицевий метод у землеробстві, який давав належні економічні показники у поєднанні з екологічною ефективністю. Завдяки додатковій надбавці урожаю зерна від безполицевого обробітку ґрунту господарства області на початку 80-х років XX ст. отримували чистого прибутку на суму 9-13 млн. крб., а річна економія горючого складала понад 1,2 тис.т. На ланах зменшилася ерозія, скоротилося застосування гербіцидів, стійко падав уміст нітратів у продуктах. Було започатковано вирощування екологічно чистих продуктів харчування.

Наукові погляди Ф.Моргуна багато в чому співпадали з дослідженнями всесвітньо відомого вченого В.Вернадського, наукова діяльність якого теж довгий час

була пов'язана із Полтавщиною. Ф.Моргун у роботі «Селянин – Світова Душа» проаналізував українське село як неосферне явище, розкрив роль селянства у впровадженні ґрунтозахисної системи. Він був глибоко переконаним, що бережливий ґрунтозахист у зв'язку з вкрай небезпечною екологічною ситуацією, яка склалася на межі тисячоліть, є найважливішою справою хліборобів усієї планети [1].

Наведене вище - лише окремі фрагменти з багатотомної та змістовної історії розвитку лідерства та лідерів на Полтавщині.

З метою формування лідерських компетентностей у поєднанні з місцевим патріотизмом, що, на наш погляд, сприятиме подальшому становленню та розвитку територіальної громади Полтавщини, Полтавським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (далі Центр) спільно з Державним архівом Полтавської області започатковано практику включення до навчальних програм інтерактивних лекцій-дискусій «Полтавщина – земля, що народжує лідерів» та проведення виїзних практичних занять на базі Державного архіву Полтавської області. Учасників ознайомлюють із оригінальними історичними матеріалами, підбір яких здійснюється з урахуванням галузевої спрямованості навчання та функціональних повноважень слухачів. В планах – відкриття постійно діючої виставки за даною тематикою на сайті Центру.

За результатами анкетування посадових осіб місцевого самоврядування та державних службовців органів виконавчої влади, які підвищували кваліфікацію в Центрі впродовж 2014 року – 1 кварталу 2015 року, практика проведення таких заходів є корисною, заняття змістовними та такими, що сприяють подальшому самостійному навчанню з питань розвитку лідерських якостей з урахуванням місцевого досвіду.

Список використаних джерел

1. Документи особових фондів Державного архіву Полтавської області.